

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 15. januarja 2026 • Leto 36, št. 2

**KNJIGA IN KOLEDAR –
NAJLEPŠE DARILO V VSAK DOM
NAROČNIKOM PORABJA**

*»TAU LETO MOREMO MALO PRITISNITI«
stran 3*

*ŠE SAUSED MASNE LAMPE EMO
stran 8*

*PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI SLOVENKAJ
stran 9*

KNJIGA IN KOLEDAR – NAJLEPŠE DARILO V VSAK DOM NAROČNIKOM PORABJA

Ob koncu leta je v Porabju že skoraj samoumevno, da se v poštnih nabiralnikih ali ob osebni prevzemu zadnje številke časopisa Porabje v letu pojavi nekaj posebnega. Nekaj, kar ni le tiskovina, ampak pozornost. Nekaj, kar ni samo darilo, ampak vez. Tudi letos so naročniki časopisa Porabje pred božičem prejeli tradicionalni knjižni dar – dve publikaciji, ki govorita v domačem jeziku in pripovedujeta domače zgodbe.

Marijana Sukič s svojo zbirko kratkih zgodb *Daleč, daleč poje mila melodija*

Kot je povedala urednica Porabja Nikoleta Vajda-Nagy, gre za tradicijo, ki traja že 28 let. "Ob božiču izide razširjena, dvojna številka časopisa, ki ima namesto običajnih dvanajstih kar štiriindvajset strani. V tej številki so božični prispevki, pa tudi pregled leta, tako da imajo bralci dovolj branja med prazniki," je pojasnila. Ta dvojna številka je skupaj s Porabskim koledarjem in knjigo iz zbirke Med Rabo in Muro del knjižnega daru, ki ga Porabje vsako leto pripravi za svoje naročnike.

Knjiga, ki je zrasla iz spomina in narečja

Osrednji del letošnjega knjižnega daru je zbirka kratkih zgodb porabske Slovenke Marijane Sukič *Daleč, daleč poje mila melodija / Daleč, daleč spejva*

mila nauta, ki je izšla v knjižni zbirki Med Rabo in Muro. Knjiga je posebna že zato, ker ni nastala načrtno, temveč skoraj po naključju – iz zgodbe, ki

jo je avtorica najprej napisala za natečaj Porabske litere.

"Literature praktično nikoli nisem pisala z namenom, da bi izšla v obliki knjige," je povedala Marijana Sukič. "Pisala sem posamezne zgodbe za Porabje, predvsem za praznike, in to v porabskem narečju. Šlo je bolj za to, da sem starejšim bralcem, ki razumejo samo domači jezik, približala praznike, kot sta božič ali velika noč."

Tudi izbor naslova knjige ni bil njen. "Moram priznati, da je bil urednik, torej Francija Justa. To je bila zgodba, ki sem jo lani napisala za natečaj Porabske litere. V zadnjem odstavku sem zapisala, da 'daleč, daleč spejva mila nauta' – melodija, ki ostane, čeprav človeka in

violine ni več. In iz tega je potem zrasel naslov knjige," se spominja.

Zgodbe v knjigi pa niso le osebni spomini. "To niso le moji spomini, ampak tudi spomini mojih prednikov. Ti se prenašajo iz generacije v generacijo in prav je, da se jih zapiše, da ostanejo," je pojasnila Sukičeva. Dogajanje sega od časa po drugi svetovni vojni do konca 20. stoletja, a, kot dodaja, snovi še zdaleč ni zmanjkalo. "Tudi zadnjih petindvajset let je bilo polnih sprememb, ne samo zame, ampak za celotno porabsko skupnost. Tudi to bo treba nekoč zapisati."

Zgodbe je pisala v porabskem narečju. "Ne znam si predstavljati, da bi moji stari starši govorili knjižno slovenščino. Domači jezik doda zgodbam tisti pravi okus, Tisti 'žmaj', kot rečemo mi," je povedala z nasmehom.

Koledar, ki ni samo to

Drugi del knjižnega daru je Porabski koledar 2026, publikacija z dolgo tradicijo, ki jo izdaja Zveza Slovencev na Madžarskem. Urednica koledarja Biserka Bajzek pravi, da koledar izhaja že od leta 1990. "Delati začnemo že septembra. Povabimo stare in nove avtorje, da pišejo prispevke, potem pa iz tega sestavimo vsebino," je razložila.

Porabski koledar je več kot le seznam mesecev. »Letos vsebuje šest poglavij: razprave in študije, piše mla-

di rod, literatura, za dolge zimske večere, pa tudi gastronomski del publikacije. Na koncu je še bogata fotokronika leta, kjer so zbrani pomembni dogodki iz Porabja,« je povedala Bajzekova. Poseben poudarek dajejo mladim.

Porabski koledar ima šest poglavij.

"Mladi pišejo o študiju, življenju, folklori, jeziku. To je zelo pomembno, saj kaže, kako skupnost diha danes."

Koledar je po njenih besedah tudi arhiv. "Ljudje ga lahko berejo, uporabljajo recepte, ali pa ga čez leta vzamejo v roke in pogledajo, kaj se je dogajalo. To je dokument časa."

Zbirka kot duhovni most

Urednik knjižne zbirke Med Rabo in Muro Franci Just je pojasnil, da je večina knjig iz zbirke pravzaprav nastala prav za knjižni dar. "Od leta 1998 do danes je v zbirki izšlo 28 leposlovnih knjig. Večina jih je bila skupaj s praznično številko Porabja in koledarjem del porabskega knjižnega daru."

Po njegovih besedah zbirka deluje kot most. "Knjige

so namenjene predvsem porabskim Slovincem, del naklade pa gre tudi v Slovenijo. Tako zbirka postaja duhovni most med Porabjem in matično domovino."

Razlogov, zakaj izdajajo to knjižno zbirko, je po

negovih besedah več. »Želimo širiti bralno kulturo, utrjevati narodno in jezikovno identiteto ter spodbujati literarno ustvarjanje v Porabju,« pravi. Poseben poudarek dajejo narečju. "Zato so knjige praviloma dvojezične – v knjižni slovenščini in porabskem narečju. S tem narečje ne le ohranjamo, ampak ga razvijamo kot literarni jezik."

Dar, ki ostane

Knjižni dar Porabja ni nekaj, kar se prelista in odloži. Je zbir zgodb, spominov, jezika in skupnosti. Je dokaz, da tudi majhen prostor lahko ustvari veliko besed in da te besede še vedno najdejo pot do bralcev. V tišini zimskih večerov, doma, tam, kjer je jezik najbolj domač.

Vida Toš

»Tau leto moremo malo pritisniti«

Člani Prostovoljnoga gasilskoga društva Gorenji Sinik majo šegau na začetki vsakšoga leta držati občni zbor, veuki djilejš. Senčarski gasilci so letos vküpprišli 3. januara v kulturnom domi, kama so zvün svoji

lovali s partnerami iz Slovenije. Po tejm so se navzauči z enominutnov tüüčov spominali na vse pokojne senčarske gasilce.

Poročilo o 2025. leti je tapravo predsednik Richard Bajzek. »Lani nam ognja nej

ci s Kermedina. Apriliša so postavili majpan, šteroga so podrli na srejni juniuša. V majuši so cujbili pri Florjanovoj svetoi meši v Markovci pa na mlašečom dnevi na Siniki. »Že prva smo držali likovno tekmo vanje za mlajše, ka so nam malali. Na otroškoi dnevi smo vözglasili, što so bili najbauksi, v vrtec pa smo nesli en par gasilski darov tö. Tisti den je naš gasilski auto grato šaulski bus, mlajše smo malo kauli pelali,« se je smejo Ricsi.

Senčarski gasilci fejst nücajo nauve člane, ovak nema jo bodaučnost. Zatok so držali držinski den, depa pri tabori za ohranjanje šeg so tö pomagali. Člani društva so mladi podje pa dekle, ništérni so nutstaučili zavolo držinske tradicije. »Moj dejdek ranč tak gasilec biu. Moji padaške, s šterimi vküper odimo, so tö tistoga ipa nütstaučili. Vküper smo se odlaučili za tau,« nam je pripovejdo mladi gasilec Adam Čuk.

Najvekši lanjski program je gvüšno biu te, gda so na Gorenjom Siniki podpisali sporazume o sodelovanji (együttműködési megállapodás) z osem prostovoljnimi gasilskimi društvi iz Slovenije. »Pet-šest lejt nazaj, gda smo prejkvzeli vodenje društva, smo meli en veuki cil, ka bi obnavili padaštvo s kolegarami iz Slovenije,« je nazajpono predsednik Richard Bajzek. »Zbrisali smo grajnec, štere so tak ostale samo na zemljevidi. Zdaj porabski pa prekmurski gasilci vküper delamo pri kulturni programaj, depa pri intervencijaj ranč tak.«

Gnako mišljenje má predsednik Gasilske zveze Šalovci Uroš Gašpar tö. »Nesrečnikdar ne počiva in ne smejmo gledati na mejau. Mi iz Slovenije leko pridemo po-

magat v Porabje, če mo pa mi nücali pomauč, seveda leko nutskaučijo Senčarge. Vsakši gasilski auto, vsakši par rauk trnok prav pride. Glavno pa je druženje tö, ka bi se spoznali, ka bi znali, ka si leko zavüpamo na kakšoi koli gasilskoi intervenciji,« je tapravo pod-

v nevoli senčarski gasilci ne morejo tak brž priti do Števanovec, Verice-Ritkarovec ali Andovec. Županja misli, ka je tau dobra ideja.

»Mamo eške en veuki plan, šteri je lani rejsan samo plan biu. Letos pa leko potrdim, ka smo dobili dovoljenje za zidanje garaže cuj

Predsedstvo PGD Gorenji Sinik s predsednikom Richardom Bajzekom. »Lepau de se vidlo, ka smo dosegnili,« je o planaj povödo prvi človek gasilcov.

članov pozvali eške delegacije partnerski društév iz Markovec, Grada, Gornji Slaveč pa Križevac.

Predsednik gorenjesenčarskoga društva Richard Bajzek je na začetki vsakšoga lepau pozdravo pa potrdio, ka je občni zbor sklepčen

trbelo gasiti, zvekšoga smo samo pomagali, če je kakša drejva na poštijo spadnila ali če se je kakši auto v djarek počüjsno. Vala Baugi je intervencij nej dosta bilau, meli smo pa šestnajset prireditev, štere smo sami organizérali ali pa pomaga-

3D vizualizacija nauve garaže, štero škejo letos zozidati cuj k gasilskoi domi.

(határozatképes). Potom toga se je poveljnik domanji gasilcov Jožef Vogrinčič v svojom guči vsejm kolegaram zavalo za cejlolajtno delo, ka so z veukov volauv opravljali svojo službo. Za nauvo leto jim je želo, ka bi strokovno eške bauksi gratali pa eške krepše sode-

li drüгим društvom,« nam je v interjuni povödo predsednik.

Senčarski gasilci so lani januara prejkpoglednili pa popravili svojo opremo, februara pa so meli vküpne vaje s kolegarami iz mo-noštrskoga okraja, štere so organizérali poklicni gasil-

Člani gorenjesenčarskoga gasilskoga društva (v redeči puloveraj) na občnom zbori, na šteroga so pozvali partnere iz Slovenije tö.

predsednik Gasilske regije Pomurje. Gasilci na bejdvej stranaj grajnec planerajo vküpne vaje ranč tak.

Dosta vse se je lani eške zgaudio pri senčarskom društvi: juniuša so šli na avtomobilsko srečanje pa na 80. oblejtnico martinjski gasilcov; septembra so se vküpmejriji v küjanji pa sadili drejve; gesén je biu cajt Vrajže noči pa gasilskoga plesa, na konci leta pa so pujčka mesarili. Člani PGD Gorenji Sinik planerajo, ka letos dajo napraviti nauvi društveni prapor (zastalo). Na konci majuša ga želežo že dati posvečati. Za vse tau so potrebni penezge, štere domanji gasilci uspešno dobivajo prejk razpisov iz Slovenije pa Vogrske.

Na občni zbor so pozvali županjo Števanovec Edit Trajbar tö, vej pa Senčarge planerajo, ka bi v njej vesi napravili edno »gasilsko štražo«. Ta bi mejla štiri-pet članov, šteri bi bili kotrige PGD Gorenji Sinik in bi od tistec dobili opremo. Tau je zatok tak važno, ka

k našomi gasilskoi domi. Radi bi meli malo več mesta pa ka bi leko gasilski auto kama nutdjali. Ništérne penezge smo že dobili, tak ka letos leko začnemo delo,« je biu veseli predsednik Ricsi pa raztomačo, ka je pri planéranji pomagala Državna slovenska samouprava, računajo pa eške na pomauč iz vküpnoga Slovensko-madžarskoga sklada. Svojim gasilcom je na djilejši povödo, ka se zidina sama od sebé nede postavila, zatok računa na pomauč vsakšoga člana. »Tau de kuča, štera ostane za nauve generacije pa za cejlo ves.« Na konci občnoga zbora so si navzauči poglednili eden video s kejpami o tom, ka vse se je godilo ž njimi v preminaučoi leti. Za konec je predsednik Ricsi senčarskim gasilcom pravio: »Tau leto moremo malo pritisniti. Žmetno bau, depa gvüšen sem, ka de se lepau vidlo, ka smo dosegnili.«

-dm-

Mi smo dobri in ne poznamo nemogočega!

Otrok ima lahko veliko vzornikov. To so lahko pravljичni liki, filmski junaki, slavne osebnosti, prijatelji, starši, v mnogih primerih pa tudi stari starši. Otrok vedno išče zgled pri nekom, v katerem vidi nekaj čarobnega, posebno moč ali celo nekaj nadnaravnega. V nekom, ki kljub neuspehom in težavam na svet gleda pozitivno ter si prizadeva, da bi bil ta boljši. V nekom, ki ti lahko že z nasmehom ali prijazno besedo polepša dan. Ni čudno, da je med mojimi največjimi vzorniki moja babica Hugi, ki vse to uteleša v eni osebi. Zakaj pa? Razlogov imam veliko, poskušala jih bom predstaviti čim krajše in čim bolj jasno.

Kot porabski otrok je posvojila porabsko slovensko narečje, ljubezen do narečja ter spoznala porabske tradicije in vrednote. Nižje razrede osnovne šole je obiskovala v Slovenski vesi, višje razrede pa na Osnovni šoli Jánoša Aranyá v Monoštru. V Kermendinu/Körmendü je pridobila izobrazbo za šiviljo. Po končanem šolanju se je zaposlila v tovarni svile v Monoštru, po 40 letih dela pa se je upokojila v podjetju Vossen Frottier. Že 16 let uživa upokojenske dni.

Babica je zelo dejavna v porabski skupnosti. Še danes aktivno neguje slovensko tradicijo. Njena povezanost s slovenstvom in pripadnost slovenski skupnosti se kaže v tem, da je še vedno aktivna članica Slovenske narodnostne samouprave ter celotne slovenske skupnosti. Aktivno sodeluje pri organizaciji in izvajanju različnih programov. Peče in kuha ter s tem popularizira jedi, značilne za našo pokrajino, ki si jih prizade-

va ohranjati in prenašati na mlajše rodove. Skrbi za skupne vrednote v Slovenski vesi (igrišče, razstavno dvorano, knjižnico itn.), jih vzdržuje in hkrati išče nove ideje za izboljšanje njihovega delovanja. Je ena izmed najbolj aktivnih in marljivih članov Društva porabskih

upokojencev. Sodeluje pri organizaciji in izvedbi dogodkov ne le v Porabju, temveč tudi v drugih slovenskih vaseh v Prekmurju.

Babica je zelo socialno čuteča in ustrezljiva. Vedno prva priskoči na pomoč vsem, ki jo potrebujejo. Rada se pogovarja z ljudmi ter z njimi vzpostavlja in ohranja dobre odnose. Med pandemijo je vestno šivala zaščitne maske, seveda brez kakršnih koli pričakovanj ali protiuslug.

V duhu recikliranja je šivala tudi nakupovalne vrečke iz različnih materialov, ki jih mnogi uporabljajo še danes. V programe v Slovenski vesi vključuje tudi nove prebivalce, s čimer krepí enotnost naše skupnosti. Z gosti, ki prihajajo k nam, vzdržuje prijateljske odnose ter jih seznanja z našo slovensko skupnostjo. Ohranjanje porabskega slovenskega narečja, kulture in tradicije razume kot svojo srčno željo, zato

lahko nanjo vedno računa tudi naša skupnost. Tako v zasebnem kot v javnem življenju ponosno priznava svoje porabsko poreklo in ga dojema kot vrednoto. S svojo osebnostjo si prizadeva to posredovati drugim ter v njih krepiti slovensko identiteto. Na srečo njeno delo in predanost slovenski skupnosti cenijo in prepoznavajo ne le njena družina in prijatelji, saj ji je 17. decembra lani predstavniško telo monoštrske samouprave podelilo priznanje za narodnosti Občine Monošter ter se ji s tem zahvalilo in priznalo njena številna prizadevanja za skupnost.

Poleg vsega tega babica Hugi skrbi tudi za svojo družino in posebno pozornost namenja ohranjanju slovenske identitete znotraj družine. Kot otrok se je morala večkrat soočiti s posmehom in poniževanjem, zato je dala prednost vsakodnevni rabi madžarskega jezika ter izražanju madžarske identitete, s čimer je svoje otroke želela zaščititi pred grozotami sveta. Sčasoma, skupaj s spreminjajočim se svetom, pa lahko danes svojo porabsko identiteto svobodno izraža in z veliko predanostjo uporablja porabsko slovensko narečje. Seveda tudi kot babica vestno izpolnjuje svoje poslanstvo ter vnukom prenaša vsa pomembna življenjska znanja – na primer, kaj storiti, če se izgubimo v gozdu, kako ne zažgati kuhinje, kako prepričati dedka, da izpolni naše želje – in predvsem, kako ne obupati v boju ter se boriti za svoje sanje, saj, kot vedno pravi: »Mi smo dobri in ne poznamo nemogočega!«

Dóra Doszpot

Pod Srebrnim brejgom ...

...so rejč leta 2025 vörazglasili. Med kandidati za rejč leta 2025 so rejč božičnica odabrali. V našem drauvnom pisanji smo od njej že pripovedjali. Od toga pisali, kak je premier Robert Golob zapovedo, kak vsi v Sloveniji morajo na kraji leta božičnico (karácsonyi pénz) dobiti. Zaprav, nej ranč vsi, samo tisti v slůžzbaaj pa penzionisti jo dobijo. Velko veseldje je gratalo. Pa se je včasín opozicija zglasila. Gvůšno, ka je prauti božičnici bila. Vsefele je naprej prišlo; kelko pejnez de za tau trbelo, če privatniki za svoje delavce pejneze majo, ške velke firme so nej najbolje vesele bile. Depa božičnica je bila zapovedjana, že regule za tau so napisane. Kak krauna vsemi tomi je eške za rejč leta 2025 božičnica vörazglašena. Sto vej, stero drugo rejč bi vörazglasili, če bi nej božičnica telko političnoga praja gor zdignila. Moramo vedeti, ka politične stranke (pártok) že se na volitve pripravljajo. Božičnica je s tejm tó politični plus ali mi-

Kak bi kakšen zimski turistični center bili, so Černelavčarge gledali, ka se tau godi. Mašin za snejg delati na brejg snejg strejla. Ja, strejla ga. Tau pa zatoga volo, ka tomi mašini se snežni top ali po domanje štůk pravi. Vsi pa vejmo, ka štůki strejlajo.

nus gratala. Kelko pa de una na političnoj vagi valala, tau de se po volitvaj leko vidlo. Depa, božičnica je v leti 2025 oprvin bila, tadale ostane, rejč božičnica pa za rejč leta 2025 je odabrana. Nega kaj, velka rejč je gratala.

Neje velki, nin 20 mejterov visko gorstodji. Od enoga brga srejdi ravnice pripovedjamo. Ves Černelavci za staro ves vala. Dugo je v njoj kaulak 50 velki vertov s svojimi držinami živelo. Vse na svejti se vömíni pa tůdi Černelavci so se na velke vömíni. Gnes za velko ves valajo. Nin 40 lejt nazaj so po njivaj, tranikaj pa paulaj začnili rame zidati. Zvejksoga so cejlo vöskopano zemlau vkůper spotiskali. Takzvani Černelavski brejg je grato. Srejdi tranika stodji, po njem se mlajši naganjajo, na brgej se mladi zalůbleni radi vkůper dobijo. Tau leto je po 13. lejtaj znauva bejli grato. Eške je snejg šau, mlajši so že na njem bili. Kakša zimska radost! Doj po njem so se na vsem mogaučom čujskali. Depa snejg je nej dugo na brgej ostano. Malo ovak povejdano, že se je bole trava pa zemla vökazala. Eden den pa neka spod brga brni.

Kak so veški šef prajli, štůk de nin 20-25 cm snejga gor na brejg strejlo. Tau de za mlajše eške vekše veseldje delalo.

Vekše veseldje do meli, kak pa se v Maribori godi. Ja, Maribor je ranč zavolo toploga vrejmena pa malo snega svojo Zlato lisico zgůbo. Skur 40 lejt so ženske za Zlato lisico na Pohorji smučale, zdaj je tau že historija gratala.

Srebrni brejg dobro vej, ka od historije se ne more živeti. Iz historije se trbej včiti pa ta naprej gledati. Dobro si té naš brejg brodi!

Miki Roš

LETO 2025, KO JE SONCE POGOSTO IMELO ZADNJO BESEDO

Ko se ozremo na leto 2025, se zdi, kot da je bilo vreme nekakšen tihi sopotnik vsakdanjih zgodb. Včasih prijazen, drugič zahteven, a večinoma toplejši in bolj sončen, kot smo ga bili vajeni, je za naš časopis povedal meteorolog urada za meteorologijo in hidrologijo Agencije RS za okolje (Arso) Branko Gregorčič. Slovenija je v vremenskem smislu pustila leto, ki je bilo nadpovprečno toplo in osončeno, na Primorskem pa tudi izrazito mokro. Brez velikih katastrof, a z nekaj trenutki, ki so si jih ljudje dobro zapomnili.

Hladen začetek, nato nenavadno topel januar

Novo leto 2025 se je začelo z zimo, kakršno poznamo zadnjih nekaj let: silvestrska noč je bila jasna, jutra hladna, temperature so se po večjem delu države spustile na okoli -5 stopinj. A ta zimski občutek ni trajal dolgo. Januar je hitro pokazal drugačen obraz – postal je eden toplejših januarskih mesecev v zadnjih desetletjih, skoraj tri stopinje nad dolgoletnim povprečjem.

S toplimi jugozahodnimi vetrovi so prišle tudi obilne padavine, zlasti na zahodu države. Gore so dobile veliko dežja, snega pa presenetljivo malo. Po nižinah ga januar sploh ni prinesel. Zima se je tako že na začetku pokazala

kot drugačna, mehkejša in bolj mokra kot bela.

Zima brez pravega snega

Februar 2025 ni prinesel večjih presenečenj. Bil je tih, siv in brez snega v nižinah. Skupna zimska slika je bila jasna: zima

narava znova pokazala svojo nepredvidljivost: po toplem začetku je sledil hladen vdor, ki je ponekod povzročil tudi spomladansko pozebo, celo na Primorskem.

April je bil svetlejši in toplejši, a tudi brez popolnega miru. Kratkotrajni hla-

stal je najtoplejši, najbolj sončen in najbolj suh junij doslej. V Beli krajini so izmerili skoraj 38,5 stopinje, kar je nov slovenski junijski rekord. Tudi drugod po državi je vročina močno zaznamovala vsakdanjik.

Julij je nato nekoliko umi-

se je tako zapisalo med najtoplejša v zgodovini meritev, z manj padavinami in z več sonca.

Jesen z dežjem in svetlobo

September je bil topel in razgiban z edinim rdečim vremenskim opozorilom Arsa v letu, ki se je na srečo izkazalo za manj nevarnega, kot so sprva napovedovali. Prava jesenska drama pa se je zgodila novembra v Goriških Brdih, kjer je v eni sami noči padlo več kot 200 litrov dežja na kvadratni meter.

Kljub temu je bila jesen 2025 kot celota razmerna prijazna, nekoliko toplejša, dokaj sončna in brez hujših posledic za večino države.

December v megli in tišini

Leto se je izteklo mirno. December ni prinesel večjih vremenskih pretresov, po nižinah je prevladovala megla, dnevi so bili tihi in sivi; kot da se je narava odločila za počasen, zadržan konec leta.

Sporočilo vremena

Leto 2025 ni bilo leto vremenskih katastrof, bilo pa je leto jasnih znakov. Manj snega, več toplote, več sonca in občasno zelo močni nalivi. Vse to je del širše zgodbe, ki jo občutijo tudi Slovenci v Porabju: narava se spreminja, zato tudi letni časi niso več takšni, kot so bili nekoč.

Vida Toš

2024/25 je bila toplejša od povprečja, nekoliko suha in brez prave snežne pravljice, ki smo je bili nekoč vajeni.

Pomlad med toplino, dežjem in pozebo

Marec 2025 je v Slovenijo prinesel veliko vode in v gorah tudi veliko snega. Visokogorje je bilo bolj zasneženo kot sredi zime, v dolinah pa je prevladoval dež. Sredi meseca je

dni vdori so znova opozorili sadjarje in vrtičkarje, da pomlad ni vedno zanesljiva. Maj pa je bil edini mesec v letu, ki je bil povsod nekoliko hladnejši od povprečja, sicer pa tih in brez večjih vremenskih pretresov.

Poletje 2025: vročina, rekordi in oddih od suše

Junij je pomenil pravi vremenski preobrat. Po-

ril razmere, je povedal Gregorčič. Prinesel je več dežja, več oblakov in vsaj začasen oddih od suše. A brez neurij ni šlo – poletne plohe, nalivi in toča so znova spomnili, da je vreme v toplejšem svetu bolj spremenljivo.

Avgust je bil znova vroč, zlasti ob morju. Noči v Kopru so ostale skoraj tropske, Primorska pa je beležila nove temperaturne rekorde. Poletje 2025

OD SLOVENIJE ...

Zaradi pomanjkanja duhovnikov in vernikov združevanje župnij

Zaradi upada števila vernikov in duhovnikov so v ljubljanski nadškofiji z novim letom 12 manjših župnij pridružili sosednjim večjim. V nadškofiji poudarjajo, da se duhovna oskrba s tem bistveno ne spreminja, saj so bile župnije že doslej v soupravi in župniki ostajajo isti. Združevanje poenostavlja upravljanje in zmanjšuje administrativne obremenitve duhovnikov. Tudi drugod po Sloveniji se katoliška cerkev prilagaja razmeram. V mariborski nadškofiji zaradi pomanjkanja duhovnikov ustanavljajo pastoralne enote, v katerih se povezuje več sosednjih župnij. Podobne reorganizacije so že izvedli v koprski škofiji, kjer so število župnij zmanjšali na sto. V soboški škofiji število župnij ostaja nespremenjeno – deluje jih 36. V škofiji je trenutno 41 duhovnikov, kar je 15 manj kot pred 20 leti. Duhovna oskrba po pojasnilih škofije za zdaj ni bistveno okrnjena, imajo pa posamezni duhovniki več dela, ponekod pa je tudi manj bogoslužij zaradi manjšega obiska.

Kastracija pujskov brez protibolečinskih sredstev v Sloveniji prepovedana

Z novim letom je začela veljati prepoved kastracije pujskov do sedmega dneva starosti brez uporabe protibolečinskih sredstev. Novost določa novela zakona o zaščiti živali, po kateri je kastracija dovoljena izvajati le ob uporabi anestezije in analgezije. Za pomoč pri izvajanju nove ureditve bo država v prihodnjih dveh letih namenila 2,8 milijona evrov. Vlada je konec decembra sprejela odlok, ki omogoča financiranje storitev in potnih stroškov veterinarskih organizacij, ki bodo izvajale kastracijo. Rejci, ki bodo poseg opravljali sami, bodo upravičeni do povračila stroškov obveznega usposabljanja, ne pa tudi do sofinanciranja samega postopka. Ureditev je v javnosti in med rejci sprožila precej nasprotovanja. Novela zakona o zaščiti živali sicer prinaša tudi prepoved reje kokoši v kletkah z letom 2029 ter obvezno označevanje mačk od leta 2027.

GÉ JE GRANICA DVOGEZIČNOSTI?

Slovenijo največkrat valijo za toga volo, kà zagotavlja pravice vogrski narodnosti v Prekmörji. V Dobrovnikih, na Hodoši pa v Lendavi je vogrski službeni gezik pa majo več dvojezični šaul prekmörski Vaugri.

Včasik se pripetijo menše svaje med Vaugrami pa Slovincami, dönok itak so nej velke pa strašne kak na Slovaškom, v Romuniji ali Srbiji. Zdaj je pá ena svaja gratala zavolo PiŠK (Pokrajinska in študijska knjižnica) v Soboti.

Ešče se je lani začnilo, ka je knjižnica dala ministrstvu za kulturo pobüdo, ka bi spremenili zakon pa bi lejko z Vaugrami komunicejrali v vogrskom geziku. Tau pa pomejni, ka s spremembov zakona bi dali mogaučnost Vougrom pa Italijancom, ka lejko nücajo svoj materni gezik nej samo v tistij krajaj, gé uni živejo, nego tam tütj, gé nega takše narodnosti, se pravi zvün uradnoga dvojezičnoga območja (kak v Lüblani ali Soboti).

Že pred tejm je bila svaja v Soboti, kà se je Slavistično društva Prekmurja Prlekije in Porabja pritautilo zavolo razstave v knjižnici o vogrskom pisatelji Pétri Nádasiji, kà so na razstavi sploj nej nücali slovenskoga geziku, samo vogrskoga.

Ministrstvo je zavrnilo (elutasít) pobüdo knjižnice. Pravli so, ka ne vidijo tak, ka trbej spremeniti zakon, šteri je že prikladno v red vzeu pitanje dvojezičnosti. Ali pobüda pa nüc vogrskoga geziku brez slovenskoga sta fejest razburkala düšo več lidij v Prekmörji. Dosta njih se je pridružilo cuj k javnomi pismi, štero so napisali prauti spreminjanji gezikovnoga kejpá Prekmörja. Bili so med njimi strokovnjaki, kniževniki, lingvisti itd.

Glavni razlog je biu, ka s pobüdov prestoupijo zakon pa ustavo (alkotmány) tütj, štera določa službeni gezik Republike Slovenije, tau je pa slovenščina, štera se ne sme izriniti na hasek gezikov narodnosti v rosagi. Ovak pa Sobota ne spada pod tisti tal Prekmörja, gé ma mesto vogrška narodnost. Tau so ekstra vözdignili, ka ne gučijo prauti vogrskoj narodnoj sküpnosti. Takše svaje sigdar prinesejo drüge baje. Pojavila se je miseu, ka ta stvar s knižnicov kaže na »mejko mauč« vogrskoga rosaga pa je v nevoli slovenska suverenost od znoutra granic Slovenije. V slednij lejtaj je gratalo več vogrskij poslovij konzorcijov (üzleti érdekeltség) v Sloveniji pa vogrška vlada močno financejra vogrške inštitucije v Prekmörji, dapa so se na Vogrskom sploj nika nej brigali s svajov zavolo PiŠK. Tau je tütj nej gvüšno, ka Vogrška pritiska na Prekmörje, kà eti žive najmenje Vougrov v zamejstvi pa tü bi mejla najmenje mogaučnosti v gospodarstvi.

Odgovor najdemo pa v tejm, ka se slovenska država večkrat neprikladno briga s Prekmörjom (pa s Slovincami v drügij rosagaj). Tau so že večkrat v oči metali več slovenskim vladam. Sociolog Bojan Macuh je piso v zvezi s svajov kaulek knižnice, ka falij prikladna nacionalna strategija, štera bi postavila ravnotežje (egyensúlyt) med spoštüvanjom pravic Vaugrov v Sloveniji pa očüvanjom slovenske integritete.

Edina stvar, štera bi bila za nüc vogrskoga geziku v sobočkoj knižnici, je multifunkcionalnost, štero rejšan trbej v gnešnjij cajtaj. Dosta jih pravi, ka trbej večjezičnost ali raznojezičnost, ka bi lejko očüvali svo-

je matrne geziku (vsigdar so pravli, ka zatok trbej pozabiti naše geziku, kà vekši geziku več valajo, z menšij ne moremo preživeti). Večjezičnost predlaga bivši češki predsednik Václav Klaus, naj se ne raztopimo kak cukor v teji ali kavi. Vejndrik tej ali kava ne ta slajša, če do se raztaplali v njija narodi pa rejči Evrope. Sobota je glavni varaš Prekmörja, lejko bi bila središče panonskoga kraja. Dapa etak nej samo vogrskomi geziku bi trbelo dati takšo mogoučnost, liki ciganskomi (romskomi) geziku, šteri je v grozi, ka izgine. Ciganski mlajši gnes sploj ne gučijo materinščine, ešče bole nej kak naši porabski. Pa tü je večkrat omejnena prekmörščina, ta bogata, farbna rejč, štera je bole razvita od drügij slovenskij narečij, zatok bi jo ležej nücali na takšij področjaj tütj kak šaula. Na osnovi evropskij pravic bi lejko mejla prekmörščina pravico do statusa soslüzbenoga (társhivatalos) geziku v Sloveniji, šteri bi rejšan valau li samo v Prekmörji, etak na svojom mesti. V Španiji katalonščina, baskovščina pa galicijščina (tou je staroportugalski gezik v severozahodnom kauti Španije) majo té status, šteroga vsakši na svojom krajaj lejko uradno nüca. Zdaj poteka borba, ka naj dobi isti status asturleonščina v severnoj Španiji. Tej so vsi stari, zgodovinski geziku z vrhunskov (szívnonalas) kulturov. Asturijski gezik pa je trbelo skur zbüditi od mrtvij.

Liki itak majo dosta pomislekov (kifogás) prouti prekmörščini, štere lejko neposredno okrepijo takše svaje, kà ništerni v nijj vidi-jo »remadžarizacijo« Prekmörja pa vse vküp mejšajo.

Akoš Anton Dončec

V 1. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 11. januara 1996, je Geza Bačić piso o konferenci z naslovom VLADE ZA MANJŠINE V SREDNJI IN VZHODNI EVROPI, stera je bila konec leta 1995:

»Budimpešta je bila že drugič gostitelj mednarodne konference v okviru Sveta Evrope z naslovom: „Vlade za manjšine v Srednji in Vzhodni Evropi“. Organizirala sta jo Svet Evrope in Urad za narodne in etnične manjšine pri Vladi Republike Madžarske. Udeležilo se je je kar 17 delegacij uradov za manjšine oziroma drugih vladnih organov, ki se ukvarjajo s problematiko manjšin iz držav: Albanije, Avstrije, Belorusije, Bolgarije, Češke republike, Hrvatske, Estonije, Nemčije, Madžarske, Latvije, Litve, Moldavije, Poljske, Romunije, Rusije, Slovaške in Slovenije.

Ob sodelovanju predstavnikov Sveta Evrope in Visokega komisariata za narodne manjšine smo udeleženci konference razpravljali o štirih pomembnih tematskih sklopih: o instrumentih in mehanizmih Sveta Evrope za varstvo manjšin, o sodelovanju manjšin v procesih odločanja, kadar gre za njihove interese na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, o jezikovnih in kulturnih pravicah manjšin ter njihovem financiranju in o prihodnjem sodelovanju vladnih služb, odgovornih za manjšinska vprašanja.

Četudi je raven manjšinske zaščite v posameznih državah precej različna, so vsem državam vse bolj skupne težnje po izboljšanju položaja manjšin v svojih državah, kar je tudi pogoj za članstvo v Svetu Evrope. Konferenca je tako ponovno opozorila na velike razlike v njen pomen v spoznavanju teh posebnosti, predvsem pa v izmenjavi informacij in izkušenj med predstavniki državnih ustanov, ki se ukvarjajo z manjšinskimi problemi.

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

... DO MADŽARSKE

Tamás Sulyok v preteklem polletju ni podelil pomilostitve

Med 1. julijem in 31. decembrom 2025 je k predsedniku države prišlo 378 prošenj za pomilostitev, Tamás Sulyok pa je vse zavrnil. Na sedanjega predsednika države se je v letu 2025 obrnilo 689 ljudi s prošnjo za milost, v prvem polletju preteklega leta pa so se mu zamislili le štirje ljudje. Prej, od leta 2002, je ministrstvo za pravosodje četrtletno objavljalo odločitve predsednika države o prošnjah za pomilostitev v svojih statističnih podatkih. Objavljali so le številke, torej niso razkrivali, v katerih zadevah je bila sprejeta odločitev. To se od takrat ni spremenilo, novost pa je nastala z izvolitvijo Tamása Sulyoka, ko odločitve objavljajo na spletni strani predsedniške palače. Največ pomilostitev je leta 2023 podelila Katalin Novák, ko je bilo 40 prošilcev od 446 vlog pomiloščenih, kar je skoraj 9 odstotkov primerov. Trdosrčnost Sulyoka ni naključna, saj je za padec njegove predhodnice Katalin Novák kriva prav pomilostitev. Leta 2023 je predsedniško pomilostila namestnika direktorja otroškega doma, ki je bil v pedofilskem primeru obsojen zaradi prisile. Po nastopu funkcije marca 2024 je Tamás Sulyok sprejel 1369 predsedniških milostnih odločitev. Razen štirih je vse prošnje zavrnil.

Tudi leto 2025 ni bilo leto referendumov

Leto 2025 na Madžarskem ni bilo leto referendumov, od 39 ocenjenih pobud je ena sama dosegla zbiranje podpisov. Med lanskoletnimi predlogi za referendum so le za eno pobudo stranke Jobbik zbirali podpise; poslanci stranke so pred božičem vložili okoli 100.000 podpisov podpore za svojo pobudo, da bi bil 24. december dela prost dan. Dve tretjini lanskih pobud za referendume so vložile zasebne osebe, ki so poleg povsem nereálnih tem želele na glasovanje dati tudi vprašanja javnega pomena, kot sta uvedba evra in omejitev mandata predsednikov vlade na dva mandata.

Konferenca je ponovno potrdila, da je Republika Slovenija s svojo manjšinsko politiko na vrhu evropskih manjšinskih standardov, pa tudi na Madžarskem se odnos do manjšin izboljšuje. V okviru konference smo se z gostitelji - predstavniki Urada za narodne in etnične manjšine - dogovorili, da bo naslednja seja mešane madžarsko-slovenske komisije o skrbi za slovensko narodno skupnost na Madžarskem in madžarsko narodnost v Sloveniji v Budimpešti konec februarja leta 1996.«

Vejmo, ka tau delo prosi dosta časa, trójda pa potrpljenje, tak od njij kak od držine. Dapa tak mislimo, ka je vrejdnó. Te lepe spomine, doživetja ka zadobijo z nastaupi, so navekoma samo njini. Več rosagov, varašov, pokrajín spoznati,

dobro volauv zaplesala v Pešta, v Vašvara, v Brezovcaj, v Kamniki pa eštja v Oberwarti. Oni že več lejt odijo na folkorni festival v Beltince. 10. obletnico do praznovali letos. Goslardje Lacina Korpiča z ženami so letos gorastaupili

ci. Radi smo, ka mamó mlašečo skupino tó, tau so gorenjiseničtji lutkarji (bábosok). Špilali so v Porabji, v Prekmurju. Oni se od djeseni mau pripravljajo z nauvo igrov.«

Marija Kozar pa je pisala o Avgustu Pavli, steri je mrau pred 50 lejtami:

»2. januara 1946 je v Sombotelu mrau Avgust Pavel, šteroga ime nosi kulturni dom in pevski zbor na Gorenjom Siniki pa muzej v Monoštri. Narau do sé je na Cankovi pred 110 lejtami. V gimnazijo je odo v Monoštri pa v Sombotelu, na univerzo pa v Pešti. Po tistom je včiu v Sombotelu pa je biu direktor Muzeja Savaria. Od tistoga mau so že dosta pisali o njama, o njegovom deli. Píso je v vogrskom geziki o Slovencej v Sloveniji pa na Vogrskom. Ništerne reči pa je dojspiso v svojoj maternej rejči tó.

V naši vasnica je tó odo. Dojspiso, kak so naši lidgé živeli pa kak so gučali. Ete recepte je zapisó v Slovenskoj vesi pa v Števanovci:

GIBANICA
Pšenično testau se távtégne. Te pa zribano, vóžmikano, osoleno, z vmjim mlejkom poledjano sirauvo repo gorpotorimo. Te pa deset rázov vsikdar repo pa sé s tastov gorpótégne. Te se pa v péči spečé.

ŽETE PALÁNTJE
Stere so nej djénjene, brez kvasa sé delajo. Če so djénjene, te so ráje. Ravno tak: žéti réteštje pa ráji réteštje.

ŽIJVA CVRTINA če nejga méla nutrik, samo djajca.

ŠMARNLIN če je méla tú nutrik.

TEPSA NA TRI NOGÁČE ka gérlajko pörköt ali gulaš stjója po cigánskon ger na trati ali v gouštji.

TÉPKÉ
V gauloj péči pečene nekvašene pogače, z valékom razpognane, kak debele gibice i z vilami spikane.«

Vkúppobrala Silva Eöry

TRÓJDIJO SE ZA PORABJE
Pod tem naslovom je Klara Fodor zapisala:

»28. decembra je Slovenska zveza pozvala člane kulturni skupin pa člane predsedstva na srečanje. Je že večletna šega, ka na konca leta vtjüppozovemo lüstvo, steri se spravljajo s slovensko kulturo, se trójdijo za Porabje. Tisti, steri popejvajo lepe stare porabske lüdske pesmi, plešejo porabske plese, se spravljajo z lejpim delom. Tau je veljtji asek za vsakšoga Porabca. Oni ne poznajo trójda, njim se ne vnauža odti po večeraj na probe.

Več takšni je, steri se že dosta lejt trójdijo pa kažejo paut mladim, kak se dá ohraniti našo kulturo. Lopau je, ka se je dosta mladi pridružilo skupinam na Gorenjom pa Dolenjom Seniki. Porabci vsakši den vsebola moramo braniti tau, ka mamó, ka so nam prejdkdali naši starci. Te naute pa plesi so se narodili eštja tistoga ipa, gda je bilau velko srmastvo pa je lüstvo dón melo volo k toma. Vsi Slovenci moramo biti na tejm, ka porabsko narečje gorostane. Tau se pa samo tak dá, če od svoje dece ne „šanalivamo“ tau rejč. Popejvati slovenstje naute, plesati stare plese je sploj lejpo delo, leko je srečan vsakši, steri je sposoben (alkalmas) za tau.

dobiti dosti znancov, padašov, bi se brezi toga nej vsakšoma dalo. Poštanje dobiti je velka rejč.

Slovenska zveza je na tejn, aj pomaga te skupine. Zatau organizira programe, spravi strokovnjake (szakemberek), plačójva avtobuse, pautne stroške, honorara. Gda je potrejbno, tjójpí gvant pa inštrumente (hangszer).

Lani je vsakša skupina mejla zavolé dosta nastopov. Mešani pevski zbor Avgust Pavel že dosta lejt odi na srečanje pevskih zborov v Šentvid. Nota so se pokazali po porabski vasnica, po Vogrskom pa v Sloveniji. Lopau so se pripravili na božični koncert. Dobro njim je spadnilo čüti, ka bi je lüstvo večkrat rado poslójšalo.

Gorenjasenička folklorja je z

15-krat. Nota so zopodli Prekmurje, Porabje pa vogrstje varaše. Oni so lani meli 25. oziroma 20. jubilej.

Varaštje ženstje že tretjo leto popejvajo, radi je majó vsepovsedik. Bili so v Ižakovcaj, v Lendavi pa eštja v dosti mestaj, tak v Prekmurji kak na Vogrskom. S svojimi nautami so lepe večere sprajli starcom po naši vasnica vsepovsedik, kama so je pozvali.

Za števanovske ženstje smo djeseni dobili dobro strokovnjakinjo, gospo Marijo Rituper. Delajo z veseljem, se redno pripravljajo, se trójdijo, aj one tú vse lepše leko popejvajo. Vsevküper jih je že devet, tak ka letos že one tú leko majó vekšo vójpanje. Lani so bile v Gornji Petrovcaj, v Mali Nedelji, v Andovci pa na Veri-

ŠE SAUSED MASNE LAMPE EMO

Prejšnji keden, gda je v pondejlek dolaspadno prvi snejg, taši pobejg je grato, ka v Varaši so sfalile lopate za snejg odmetavati. Nej čüda, vej pa že več lejt nej bilau snega, zaka bi meli te doma lopate. Tisti, steri so meli, že rano zaran-ka so strgütali z njimi po betoni pa asfalti. Med njimi je bila Marija Kürnyek tü, stera nej samo v dvorišči, vanej pred ramon kak je pločnik tö mora odmetavati snejg, zato ka je po varašaj taši predpis.

- Marija, gda si še doma bila v Števanovci, kak ste vi tam po iži zvali?

»Mi smo se Brgauncini zvali, depa tam na tistom brgej, kak smo mi bili doma, je več Brgauncini bilau. Tau je zavolo toga bilau, ka tej so gnauksvejta vsi žlata bili.«

- Te snejg smo že na božič čakali, depa te ga nej bilau, zdaj pa, da smo ga že nej čakali, gnauk samo zapadno.

»Človek se veseli tauma, zato ka tašoga reda je vse tak lejpo bejlo, depa zato dje delo z njim, gda ga odmetevati trbej. Dosta dela sem mejla gnes, dočas ka sem v dvaura pa pred ramom kak je pločnik vse taodmetala, ranč

mi je dojšlo. Nej sem rano začnila odmetavati, vej pa nišo silo nejmam, samo telko, ka vanej

Marija Kürnyek je iz Števanovca prišla v Varaš se držat.

pred ramom so dočas že dolasklačili snejg. Pomalek lopau zato vse tanapravim, silo nejmam, vej pa sama sem, zdaj že psa tü nejmam. Srmak je že stari bejo pa fejst betežen, baukše etak, ka že počiva, vej pa vsakši den, dočas ka je živo, je za njega že samo mantranje bilau. Mlajši so prajli, ka prinesejo enga, depa prajla sem, ka nej, mena več psa nej trbej. Do konca sem ga dja opravljala pa polagala, gda je že fejst betežen bejo, lagvo je bilau tau gledati. Te pes je mena tak bejo, kak če bi se k družini držo.«

- Tau si prajla, ka pred ramom kak je pločnik, tam si snejg tö odmetavala. Zaka, tau se tö k rama drži?

»Kak praviš, tau je vödan, ka vsikši pred svo-

jim ramom mora snejg odmetati. Zato, ka če se pred ramom stoj počuj-sne zavolo snega ali leda, te tebe leko naprejevzemejo, zaka si nej dola-spucu.«

- Gda si doma v Števanovci bila tam je več snega trbelo odmetavati kak tü v Varaši, nej?

»Tam je dosta trbelo, gnauk zato, ka te še več snega bilau, dostakrat do kolena ali še več. Drügo pa tau, ka tam je na dudje trbelo odmetavati od rama cejlak dola do poštij, na, tau je bilau mantranje. Najbola lagvo je te bilau, gda ga je veter vtjüpnanos, tistoga je vejš, kak težko bilau odmetavati, vej pa tak trdi bejo, ka si vrkar na snejgi leko odo. Zdaj, če malo snega spadne, zdaj že cejli svejt dolastane, dja tau ne vej, kak je tau, vej pa zdaj je že dosta bola vse moderno pa itak.«

- Tašoga reda januara, gda so bili svetki že mimo, zavolo velkoga snega vanej še nika nej mogo delati človek. Ka ste te po večaraj delali?

»V januara so še zabadali, če nišo tašo drügo delo nej bilau, te so po vesi odli malo pripovedat, guščice lüpat ali karte špilat. Te je lüstvo dosta bola vtjüpodlo kak zdaj, zdaj če bi človek po vesi üšo, te bi ga samo z bejlím gledali, ka tam išče. Drügo pa tau, ka gnesden že trno naši domanji sausedje negajo,

zato ka puno Vaugrov mamu.«

- Zabadanje je gnauksvejta velko delo bilau, kak žlata tak sausedje so tašoga reda vtjüpprišli.

»Mi še stare tjepe mamu od tej zabadanj, gda je še Brgancin Djauži zabado pri nas. Te je zabadanje veselo bilau, dostakrat je

Gnauk svejta je v Števanovci, gde so se držali Brgauncini, tö dosta snega bilau.

dva dni držalo, zato ka so nej zgotauvili pa ranč so nej steli zgotauviti. Tak so te drügi den leko še gnauk vtjüpprišli, te so klobase, hurke, djömbac nadejvali, ka bi prejšnji den nevarno bilau, sploj pa te, če so kaj več splili pa so žmaj že tak nej čütüli.«

- Gnesden tašo že nega?

»Kak bi bilau, vej pa že ranč nega svinj, že ranč ne zabadajo, bola vsikši tak tjöjpi mesau ali pulonje svinje. Če zdaj stoj zabade, te kak najprvin zgotauviti štjejo, pudnek je že obed pa dejo domau. Gnauk svejta so zaranka najprvin krv pekli, te potejn kaulak podneva so djetre djeli. tak ka mesau pa kapüsta je samo večer bejla. Te so nišo silo nej

meli, te den, ali še drügi den zatau je bejo. Prvin je rejsan tak bilau, ka smo že komaj čakali, aj zabadanje baude. Zaka bi nej, vej pa dobro smo djeli, pili pa smo se veselili eden drügoma.«

- Prvin, gda so svinjau zabadali, te je skur nikanej šlau v nakvar.

»Kak praviš, vejn samo

škrapce so taličili, vse drügo so podjeli pa goraponücali. Kak mozdje, müši, plüče, dzejik, rep, tak želaudec kama so djömbac, tak blek, kama so pa klobasi nadenili.«

- Gda se je zabadalo, te je še saused masne lampe emo, nej?

»Tau je tak bilau. Tau je ena fejst lejpa šega bejla, te se je večer sausedom nesla kapüsta, tjöjano pa pečeno mesau. Ranč tak, gda je saused zabado, te je on tü nazajprineso. Vejš, kak dobro je tau bilau. Gda so nazajnesli posaudo, pisker, te so vsigdar eden velki krajnjek krüj notradjali, zato aj drügo leto tüčno svinjau majo.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

Pevma je mala slovenska ves, skrak varaša Gorice stodji. Tam je držina Boškin živila. Mama Marija pa oča Francišek sta devet mlajšov mejla. Zmejs med njimi se je 21. junija leta 1885 tüdi Ange-la narodila. Od njeni mlašeči lejt se dosta ne vej. Gvüšno pa je v šaulo ojdla. D o k u m e n t i nam pripovej-dajo, ka leta 1905 k brati v Beč odide. Tam je v njegovu ba-uti pomagala pa skrb za ram je mejla. Kak že telkokrat v naših pripovejstih znauva so tak zvane skrblijive se-stre bile. Bodauče sestre so se v šauli včile pa ranč tak so v špitalaj delale, se tam

Angelo so v časi dela v Beči trno radi meli. Angel v plavom so go zvali. Takše farbe je od nji »uniforma« bila.

Od doma v Beč pa znauva nazaj domau

Angela je nej vedla, ka njoj je usojeno. Leko bi tadale samo pri brati ostanola. Depa v Beči se z medicino sreča. S tistim delom v medicini, stero je kak delo medicinske sestre poznano. Gda se je oprvin s tejm srečala, ne vejmo. Je pa tau delo trno poštüvala. Tak leta 1912 v šaulo za medicinske se-stre začne ojditi.

Angele Boškin je na Jesenicaj organizirala takše medicinske službe za mlade matere pa od nji mlajše, kakše gnes vseposedi leko srečamo. Za pionerko v medicini vala.

Že je 27 lejt stara, vse druge ženske so dosta mlajše od njej bile. Tau je tak zvana civilna šaula bila. Moramo vedeti, ka do tistoga časa so v špitalaj samo apatice skrb

za betežnike mele. Pa tüdi ménje medicinska sestra je eške nej poznano bilau. Tau

so tak zvane skrblijive se-stre bile. Bodauče sestre so se v šauli včile pa ranč tak so v špitalaj delale, se tam

svojga znanja včile. Angela Boškin je na ginekološkoj kliniki delala, tam tüdi skrb za nauve matere pa mlajše je mejla. Kak mo po tejm mlade matere pa narojene mlajše organizirala. Kak

riera gratala. Angela leta 1915 šaulo zgotovi, zmejs med prvo velko bojno v Beči ostane. Tam v špitalaj za ranjene pa betežne sodake dela. Že dve leti po konci šaule prejnja sestra v enoj od sodački špitalov grata. Ja, Angela Boškin se je za vrejdo svoje profesije pokazala. Zvün svoje šaule je skrak dela v špitali eške eno zgotovila. Tau je tak zvana socialno-varstvena šaula bila. Ta šaula njoj je navčila, kak za lidi skrb meti, steri v stejski živejo. Malo ovak povejdano, leta 1918 Angela Boškin diplo-mo za patronažno sestro dobi. S tejm Angela Boškin kak prva Slovenka šaulana patronažna sestra grata.

Po konci bojne Angela kuman čaka, ka domau pride. Vejdla je, ka šaulana medicinska sestra znamenüje pa kak leko lidam pomore. Kak že točkar povejdano, medicinski sester je eške nej bilau. Njena sreča na domanjoj zemli je nej duga bila. Na Talanskom so fašisti začnili besneti. Na velke so Slovence naganjali. Angela v Ljubljano odide. Depa tam se s staro šego sreča. Kak se tomi povej, vse je tak bilau, kak v stari časaj. V špitalaj eške itak nüne skrb za betežnike majo. Od njenoga šaulanja pa so nisterni lidge že vedli. Na velke njoj Anton Kristan pomaga. Angela na Jesenice srejdi slovenski plamin odide. Tam kak patronažna sestra začne delati. Ja, kak prva tau v Sloveniji dela.

Angela je na Jesenicaj pa vesnicaj kaulak varaša veliko delo obrejčila. Kaulak je k kustim ženskam pa mladim materam ojdla. Včila ji je od higijene, kak za mlajše skrb meti, ka se mlašeči betegov obranijo. Velki trüd je za tau mejla, ka bi službo za mlade matere pa narojene mlajše organizirala. Kak

prva je takša ordinacija v Sloveniji leta 1921 na Jesenicaj z delom začnila.

Anton Kristan (1881-1930) je trno šaulani gospaud biu. Leta 1918 je v kralestvi Jugoslavija v politiko odišo. Socialna skrb je njegvo delo bilau. V tejm se je z Angelo Boškin srečo, na velke njoj pomago.

Leta 1922 go prosijo, aj s svojim delom v Ljubljani pomore. Mlajše brezi starišov so v tisti časaj nut v tak zvani sirotišnicaj meli. Tau so

za gesti dobijo. Vejmo, ka mladi morajo zavole vitaminov pa vsega takšnoga do-

biti. Kak bi njoj tau nej zavole bilau, je eške šaulo za patronažne sestre na noge pomagala postaviti. Leta 1926 ta šaula z delom začne. Eške itak pa kak patronažna sestra na tereni dela. Ja, Angela Boškin je rejsan angel bila. Kak bi stariške vej-dli, kakšo ménje njoj morajo dati. V njenom velkom deli go dru-ga velka bojna zaodi. Nemški okupator njoj je nej zavüpo, ka bi tadale delala.

Zaprav, samo na rendgeni je leko bila. Leta 1944 v penzijo odide. Domau go vleče, do smrti, leta 1977, v svojoj rojstnoj vesi Pevma ostane.

Angela že kak angel v bejlom dela. Njena energija, vola do dela so kak epidemija bili. Vsej se je prijalo. Tak so vejdle mlade patronažne sestre prajti, stere je včila.

stari mrzli rami bili, kama so mlajše nutzapejrali. Tüdi gesti je srmaško bilau. Angela vse tau vömini. Tak zvano službo za socialno varvanje mlajšov organizirala. Tam so mlajši dosta bole viske standarde meli, kak se tomi gnes pravi. Velko skrb je za tau mejla, ka mlajši

Angela v penziji za medicinske novine piše. Kak se tomi povej, svoje znanje šké tadale dugim davati. Na Jesenicaj gnes Fakulteta za zdravdje Angele Boškin dela. S tejm spomin na njau tadale živé.

Miki Roš

PANONSKI AKVARELI

(Godalni) kvartet za navadnega človeka Slavka Ludvika Šuklarja in 80 let Društva slovenskih skladateljev (DSS)

Introdukcija – uvod

O panonski, hrvaški, madžarski in slovenski glasbi smo na teh straneh občasno že pisali in brali. Tokratni prispevek pa je spet navdahnjena kar univerzalna glasba tega enotnega in enovitega (panonskega) prostora današnjega časa. Prispeval jo je univerzalni in internacionalni skladatelj, sicer v Murski Soboti (24. maja 1952) rojeni in potem na celotnem južnoslovanskem območju šolajoči in delujoči Slavko Ludvik Šuklar. Stalno živi in deluje v Velenju. Tudi delo, o katerem tokrat pišem, je nastalo v Novem Sadu (dec. 2024). Ima štiri tradicionalne in kontrastne stavke, ki so glede na zasnovo vsi po vrsti programski. Skladba za dve violini, vio-

Slavko L. Šuklar, 2023

lo in violončelo je doživela krstno izvedbo na enem od rednih koncertov lanske sezone Koncertnega ateljeja Društva slovenskih skladateljev (Ljubljana, 12. nov. 2025). Izvedel jo je mariborski godalni kvartet kolektiva Carpe artem v zasedbi: violinista Veronika Vilar Breclj in Milan Batalović, violist Nejc Mikolič in violončelist Nikolaj Sajko. Ob tej priložnosti – potem, ko je omenjeni ansambel sam in v družbi s pevsko solistko-sopranistko Andrejo Zakonjšek Krt izvedel še dela preostalih slovenskih skladateljev (večina od njih, tako kot omenjeni Šuklarjev

kvartet) Janija Goloba, Tomaža Habeta in Roka Goloba – smo torej slišali Panonske akvarele. Zanje je njen avtor, skladatelj Šuklar, prispeval tole izvedbeno vizitko:

Glavna tema – programska glasba

»Skozi štiri kratke stavke se glasba 'sprehaja' ob rekah, ki se stekajo na območje južne Panonije: od Mure prek Drave in Donave do Tise.

Stavki imajo naslove: Jutro, Ples na prodišču, Reka in Mlin. V njih se slišijo drobtinice ali pa citati tipičnih ljudskih pesmi, ki so zaščitni melodični simboli v pokrajinah ob omenjenih rekah. I. (stavek) Jutro: Njegov Uvod je zamišljen kot platno, na katero so 'narisane' drobtinice stare prekmurske pesmi Zašlo je lepo sunce ... Po odmevu iz uvoda še enkrat 'zatrepeta' variirani odmev omenjene pesmi, ki izgine v prekmurskih meglicah. II. Ples na prodišču: Uvod je dejansko cuplet, v katerega se 'pritihotapi' citat iz najbolj tipičnega prekmurskega plesa Tkalečka. Po drugem cuple-

tu se Tkalečka predstavi kot štiriglasna kanonska floskula in se prelije v drugi citat, najbolj prepoznavni prekmurski ples (pesem) Marko skače, potopljen v preprosto ljudsko harmonijo. V nadaljevanju oba citata zazvenita kot Quodlibet, ki naraste do Code, v kateri je tretji pojav cupleta, zdaj predstavljen kot platnice tega stavka. III. Reka: Na nežno trepetajoče ozadje je 'naslonjena' ljudska medžimurska pesem Medžimurje kak si lepo zeleno. Ta je najprej predstavljena kot fugato, ki se ritmično spreminja v fragmentarno polifono strukturo, za katero sledi interludij, po njem pa drobec iz ljudske pesmi Šörka je Tisa. Ta je najprej obdelan kot fugato, nato pa potopljen v koloristični 'sul ponticello'. Na koncu interludija isti fragment spet zazveni kot kratek fugato. Coda je zadnji odmev medžimurske pesmi, ko ta izhlapi v pianissimo. IV. Mlin : Uvod stavka je koncipiran kot nastajanje ritma, ki se spremeni v neko vrsto onomatopoiijo mlinkega kolesa. V centralnem delu stavka vse 'zadiši' po veselju, po zahvalnici za dobro žetev in moko. Ta atmosfera je 'narisana' s komponiranim obrazcem, ki je izpeljan iz stare prekmurske pesmi Baba ide na gostijo ... Ta obrazec se v obdelavi stopnjuje in se spremeni v efektno Codo, v kateri še enkrat 'zasveti' odmev Medžimurja. Vsekakor pa to skladbo najbolj adekvatno opiše njen podnaslov – kvartet za navadnega človeka (S. L. Šuklar). Sam pa sem v kritiko tega koncerta zapisal: »... Slavka Ludvika Šuklarja (1952) Panonski akvareli – kvartet za navadnega človeka tudi v štiri-

rih kontrastnih stavkih in z nemalo folklornih odtenkov v ozadju. Tudi to zatrjuje, da je naša več kot stotnija (125) različnih generacij in slogovnih usmeritev slovenskih skladateljev, različnih šol in še česa drugega, več kot

skem (Beograd in Novi Sad). Tam je tudi deloval vse do leta 1993, ko se je vrnil v (rodno) Slovenijo. Tu je v Velenju – v Glasbeni šoli Franca Koruna Koželjskega – vse do upokojitve (2019) deloval kot glasbeni pedagog. Zra-

Score

PANONSKI AKVARELI
kvartet za navadnega človeka

S.L.Šuklar
Novi Sad nov/dec 2024

I. JUTRO

Lento $\text{♩} = 50$

Violin I
Violin II
Viola
Cello

sul pont.
p

sul pont.
p

sul pont.
p

sul pont.
p

5

Vln. I
Vln. II
Via.
Vc.

ord.
pp

ord.
pp

ord.
p

ord.
p

Shuky©Shuky

Šuklar S. L., Panonski akvareli,
I. st., Jutro (začetek)

aktualna, raznolika in zanimiva. Pri tem je nedvomno izstopal Šuklarjev kvartet z vsemi štirimi stavki: Jutro, Ples na prodišču, Reka in Mlin. V njem ni bilo nemalo pomurskih in prekmurskih goric, reke Mure, plesov in še česa.«

Intermezzo 1: kontrapunkt – tema Á: Slavko Ludvik Šuklar

Avtor oz. skladatelj S. L. Šuklar se je v potrditev tele svoje panonske folklorne rodil v Murski Soboti, potem pa se je po osnovnošolskem in sredješolskem šolanju že glasbeno šolal na Panon-

ven pa prej, vmes in še danes neumorno komponira, organizira in predava. Njegov opus zajema skoraj sto skladb za simfonični orkester, komorno in solistično glasbo, za elektroniko in akustične instrumente, multimedijske projekte in zborovsko glasbo. V zadnjem času se posveča tudi glasbi za otroke. Od številnih nagrad in priznanj so največji garant Šuklarjevih uspehov številne izvedbe, posnetki in izdana diskografija doma in na tujem. Prejel pa je tudi najvišjo stanovsko – Kozinovo nagrado DSS (2023).

Dr. Franc Križnar

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	DOMIŠLJA- VOST, PRE- VZETNOST	KORALNI OTOK	Z REŠJEM PORASEL SVET	AMERIŠKA OBVEŠČE- VALNA SLUŽBA	PRISILNA IZVRŠITEV SODNIH ODLOČB	SEJALEC	ENOCELJČ- NA ŽIVAL, MENJAČA
					CVETLICA, KI RASTE NA GOLICI	9			7			
					NEPRIZNA- VANJE BOGA, BREZ- BOŠTVO		11				4	
					REGIJA V JUGO- VZHOJNI SLOVENIJI							
					IGRALKA FURLAN, HČI MIŠE MOLK ŠTEVILO 3		3		OTOK JUŽNO OD KRKA TRGOVIN- ZAPORA			
POMOČ: ARS BACA EMBARGO VARNA	Z OGRAJO OBDANO ZEMLJIŠČE	IZDELO- VALEC IN PRODA- JALEC BRUSOV	BLOKADA, ZAPIRALO	TOMAŽ HUMAR IGRALKA KRAVANJA (ITA RINA)			NOČNI METULI AM. ROCK PEVEC (JON BON)					
OBČUTEK, TAKT	2				JAMSKA STOPICA						VARUH	KRAJ PRI GORNJI RADGONI
UČNE KNJIGE IN MATERIJAL								D. PRITOK IDRIJCE NAŠA PEVKA (MANCA)				8
JAMA, KOTANJA			1		TRAPA BARVA KART					UPANJE TRETJI PROGRAM RADIO SLOVENIJA		
NAJVEČJI AKTIVNI JAPONSKI VULKAN				NAPRAVA, APARAT WARREN BEATTY			6					
ANGLEŠKI NARAVO- SLOVEC IN BIOLOG (CHARLES)	5						IGRALEC					
PREBI- VALKA ARABIJE							KOSIŠČE			10		

Končna rešitev:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 8 7 4 10 11 6

SLOVENSKI UTRINKI

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu
TV Slovenija 1 v četrtek, 22. januarja, ob 15.30.

Ponovitev magazina bo na
TV Slovenija 3 v nedeljo, 25. januarja, ob 19.30.

Oddajo si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu:

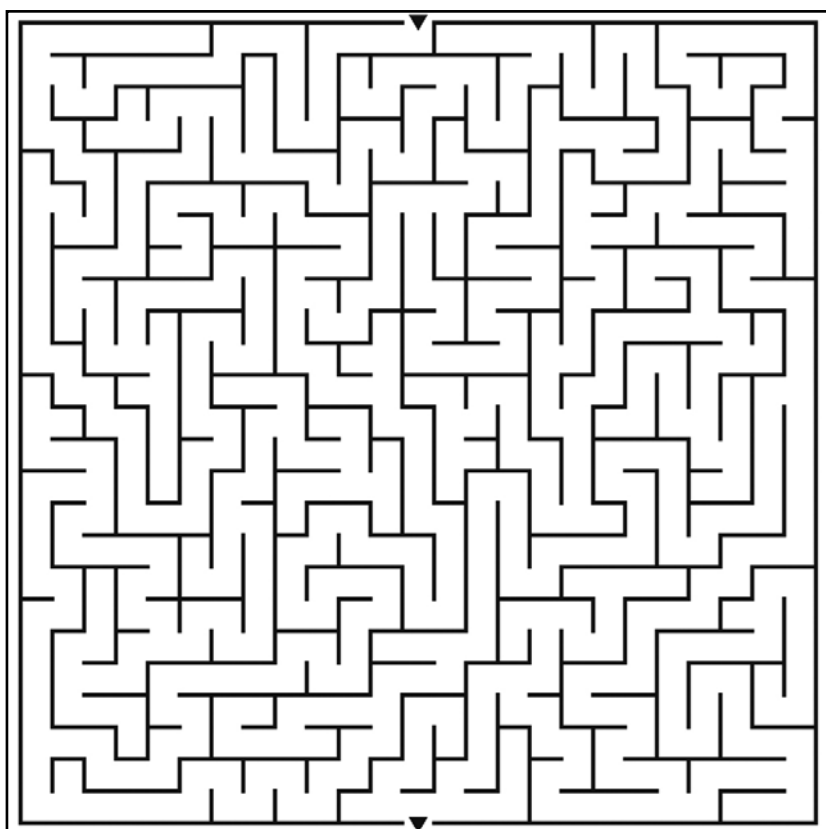
<https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

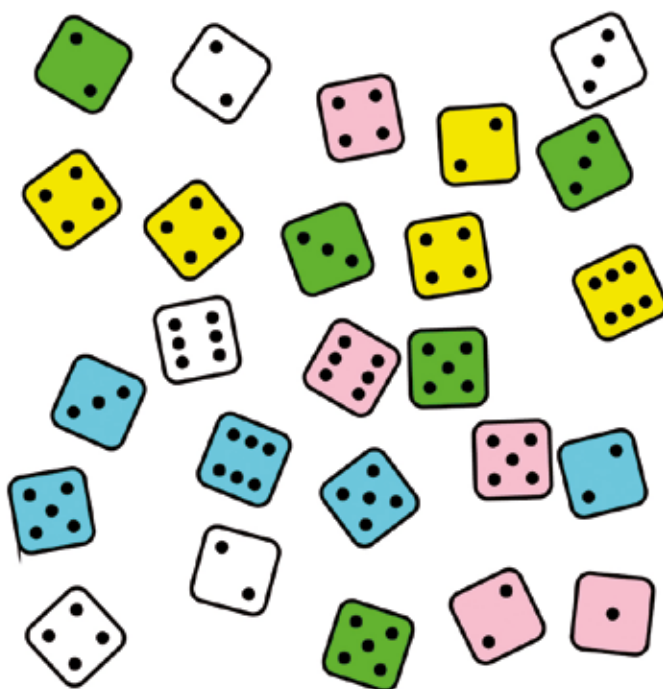
TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored
TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

LABIRINT

IGRA S KOCKAMI

Vsak od 5 igralcev je vrgel svojih 5 kock na mizo. Kateri igralec ima največ pik?

Vabilo

Meghívó

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vabi na
SLOVENSKI PLES

7. FEBRUARJA 2026 ob 19.00
V HOTELU LIPA V MONOŠTRU.

Za glasbo bo poskrbel
DUO SAVANA (SLOVENIJA).

Prosimo vas, da se za večerjo odločite
do 1. februarja 2026.

Izbirate lahko med jedilnikoma:

A

Flambirane piščančje prsi z medom in čilijem, krompirjev
pire s parmezanom, karamelizirano pečeno jabolko

B

svinjska ribica v zeliščni drobtini panko z gorčico,
holandska omaka, bučkini polpeti, na maslu pečene gobe

sladica:

palučinkini kosi z belo čokolado in bučnimi semeni,
vaniljev sladoled, bučno olje, malinova omaka, bučni griljaž

Vstopnina (z večerjo): 10.000 Ft

Prijave pričakujemo na telefonskih številkah:

00 36 30 967 3696,

00 36 30 386 0861

ali na e-naslovih:

biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
SZLOVÉN BÁLT rendez,
melyre szeretettel várjuk Önt

2026. FEBRUÁR 7-ÉN 19.00 ÓRAI KEZDETTTEL
A HOTEL LIPÁBAN SZENTGOTTHÁRDON.

Zenél: A SZLOVÉNIAI DUO SAVANA ZENEKAR

Kérjük, hogy az alábbi két menüből válasszanak
2026. február 1-ig.

A

Flambírozott mézes-chilis csirkemellsteak,
parmezános burgonyapüré, karamellás sült alma

B

Zöldfűszeres pankómorzsában sült mustáros szüzérme,
hollandi mártás, cukkinis rösztli, vajban sült gomba

Desszert:

Fehérsokoládés, tökmagos palacsintaszeletek,
vaníliafagyalit, tökmagolaj, málnaszós, tökmag grillázs

A belépő ára, mely tartalmazza a vacsora árát is: 10.000,- Ft

Jelentkezéseket az alábbi telefonszámokon és
e-mail címeiken fogadjunk:

00 36 30 967 3696, 00 36 30 386 0861

biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Organizator / Szervező:

Božični koncert v Dolencih

4. januarja je v župnijski cerkvi sv. Nikolaja v Dolencih potekal tradicionalni božični koncert cerkvenih pevcev obmejnih župnij Goričkega in Porabja. Srečanje, ki je bilo prvič leta 1992 na Gornjem Seniku v Porabju, že več kot tri desetletja povezuje cerkvene pevce, ki se vsako leto srečajo v drugi župniji ter z božičnimi pesmimi bogatijo praznični čas.

Na letošnjem koncertu je nastopilo devet skupin iz župnij Dolenci, Gornji Petrovci (otročka in odrasla skupina), Pečarovci, Markovci in Kuzma, Porabje pa sta zastopala MePZ ZSM Avgusta Pavla z Gornjega Senika in cerkveni zbor ZSM Števanovci. Vsaka skupina je zapela po dve božični pesmi. Koncert so končali s skupnim petjem pesmi

Sveta noč ob spremljavi instrumentalne skupine Srebrni kvartet Martinje. Zbrane je na začetku pozdravil domači župnik Vili Hribernik, ob koncu pa se je organizator koncerta Ciril Kozar, voditelj škofijskega odbora za cerkveno ljudsko petje, zahvalil vsem nastopajočim za dolgoletno in vztrajno sodelovanje. Posebno noto dogodku je dal tudi nagovor soboškega škofa dr. Janeza Kozica, ki je poudaril, kako pomembno je božično petje kot izraz vere in čaščenja Boga. Lepo se zahvaljujemo za povabilo in za sodelovanje. Bog vam plati!

Gyöngyi Bajzek

SLOVENSKA MEŠA

V nedelo, 18.
januara v
16. vöri bau
slovenska meša
v varaškoj
baročnoj cerkvi.

**PORABSKO
BOROVO
GOSTÜVANJE
14. FEBRUARJA
MONOŠTER-
SLOVENSKA VES
Vabljeni**

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobot, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB